

Carl Einstein

# GESTALT KAI ENNOIA



Ελευθεριακή Κουλτούρα

Το κείμενο του Καρλ Αϊνστάιν μαζί με την εισαγωγή του Τσαρλς Χατζτάουζεν δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «October», τεύχος 107, χειμώνας 2004. Το επίμετρο της Μάρτσια Μασέλι είναι από την ιταλική έκδοση του βιβλίου του Κ. Αϊνστάιν *Μπεμπούκοιν*. Την επιλογή και τις μεταφράσεις των κειμένων έκανε η Άννα Τσουλούφι, ενώ τη γενικότερη επιμέλεια της έκδοσης είχε ο Παναγιώτης Καλαμαράς. Κυκλοφόρησε στην πόλη της Αθήνας το Φθινόπωρο του 2007, με τη χρήση να είναι ελεύθερη αποκλειστικά για τους σκοπούς των κοινωνικών κινήματων του ανταγωνισμού, με τη θερμή παράκληση να αναφέρονται οι πηγές.

«... Μερικά χρόνια πριν, στη Γαλλία, ζήσαμε μια κοσμοϊστορική κρίση. Μέσω μιας τεράστιας προσπάθειας ενημέρωσης, οι άνθρωποι κατάλαβαν την ασημαντότητα και την προβληματικότητα της μέχρι τότε αποδεκτής μεθόδου. Μερικοί ζωγράφοι ήταν σε θέση να επιδείξουν αρκετή δύναμη ώστε να αποστραφούν τη μηχανική, επαναλαμβανόμενη μαστοριά· απελευθερωμένοι από τα συνηθισμένα εκφραστικά μέσα, διερεύνησαν τα στοιχεία της αντίληψης του χώρου, σε τι οδηγεί κάτι τέτοιο και τι συνθήκες επιβάλλει. Τα αποτελέσματα αυτού του σημαντικού αγώνα έχουν γίνει επαρκώς γνωστά. Ταυτοχρόνως ανακάλυψαν αναγκαστικά τη νέγρική γλυπτική και αναγνώρισαν ότι γέννησε, από μόνη της, καθαρές πλαστικές φόρμες.

Οι προσπάθειες αυτών των ζωγράφων συνήθως αναφέρονται σαν αφαίρεση, αν και κανείς πιθανώς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι η άμεση αντίληψη του χώρου δεν γίνεται να υπάρξει χωρίς μια τεράστια κριτική προσπάθεια απομάκρυνσης από εσφαλμένες παραφράσεις. Αυτό είναι το ουσιαστικό σημείο· και διακρίνει σαφώς τη νέγρική τέχνη από εκείνη που υποτίθεται πως υπήρξε οδηγός της. Αυτό που στη δεύτερη εμφανίζεται σαν αφαίρεση, είναι στην πρώτη η άμεση έκφραση της φύσης. Από τυπική άποψη η νέγρική γλυπτική αποδεικνύεται πέρα από τον ρεαλισμό.

Ο σύγχρονος καλλιτέχνης δεν μπορεί να επικεντρώσει το έργο του στην καθαρή φόρμα· ακόμη αισθάνεται πως βρίσκεται σε αντίθεση με όσα έχουν συμβεί προηγουμένως. Η δημιουργική του προσπάθεια περιλαμβάνει ένα υπέρμετρο στοιχείο αντίδρασης. Η αναπόφευκτα κριτική του προσέγγιση ενισχύει την αναλυτική ματιά στο έργο του...»•

Carl Einstein, *Negerplastik*, Μόναχο 1915

Παθιασμένος με την τέχνη, ο Καρλ Αϊνστάιν (1885-1940) συνδέθηκε με το κίνημα του Νταντά και συμμετείχε στο ρεύμα του γερμανικού εξπρεσιονισμού, στο οποίο έφερε τον Πικάσο, τον κυβισμό και την αφρικανική τέχνη. Άνθρωπος και στοχαστής μη συμβατικός, απρόβλεπτος στην αναζήτηση θεμάτων και ευαίσθητος στις κινήσεις της εποχής του, κατέχει κεντρική θέση στη διαμόρφωση της γερμανικής και γαλλικής πολιτιστικής πρωτοπορίας, ενώ το έργο του για την τέχνη του 20<sup>ου</sup> αιώνα προκάλεσε επανάσταση στον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουμε τη ζωγραφική και τις οπτικές τέχνες. Η οξεία κριτική της υποκρισίας της εποχής του, του τέλματος, η αγάπη/μίσος για τον άνθρωπο, αποτυπώνονται στα ασυνήθιστα δοκίμιά του για την τέχνη, στα φιλοσοφικά-φιλοσοφικά άρθρα και στο μοναδικό και εξαιρετικό μυθιστορημά του, *Μπεμπούκοιν*. Όμως ο Αϊνστάιν ήταν και άνθρωπος της δράσης: τη δεκαετία του 1920 θα είναι κοντά στους σπαρταριστές, θα συμμετάσχει στην εξέγερση του Βερολίνου και μετά, κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου στην Ισπανία, θα πάει εκεί μαζί με άλλους συμπατριώτες του και θα πολεμήσει με την ταξιαρχία Ντουρούτι. Μάλιστα στις 22 Νοέμβρη 1936, θα εκφωνήσει επικήδευο για τον σκοτωμένο αναρχικό μαχητή. Θα επιστρέψει στο κατεχόμενο από τους ναζί Παρίσι, θα κυνηγηθεί από την κυβέρνηση του Βισύ και θα προσπαθήσει να βρει καταφύγιο στα Κάτω Πυρηναία. Αντί της σύλληψης, θα προτιμήσει να αυτοκτονήσει στις 26 Ιούνη 1940.

Οι εκδότες